

אבי עתניאל : כלב נאמן

בצהריים טילפנו הזוג פ. הם ביקשו לגשת בשעה חמש לשתות כוס קפה. הקפה של שעה חמש היה אצלם פולחן כמעט. לא הכרתי אותם. אחותי סיפרה לי עליהם וביקשה ממני שעם הגיעי ארצה אתקשר אליהם ואמסור דרישת-שלום ממנה. מובן שאבדה לי כתבתם, אבל הם הזדרזו והתקשרו אלי. הם היו חשובי ילדים, כך סיפרה לי אחותי, ולא הכירו איש בארץ. לפני כמה שנים נתנה להם אחותי את כלבתה רגינה, פוקס־טריאַר לבנה שחורת־אזניים, שרצתה להיפטר ממנה כאשר נולד לה בנה הראשון. מאז היו הללו אסירי־תודה ולפני צאתה את הארץ שלחו לה זר גדול של סייפנים עם פתק: „דרך צלחה ממשפחת פ. ובמיוחד מרגינה“. אלא שהם התעקשו לדבר אל רגינה בלשון־זכר ועמדו על כך שזהו כלב ולא כלבה, למרות מחאותיה הנמרצות של אחותי והסימנים המובהקים בגוף החיה. אחותי סיפרה לי שהיא לא הוסיפה לעמוד על הדבר והם מצדם הוסיפו לדבר אל הכלבה בלשון־זכר, בלי שבכך ישנו במשהו את מנהגיה הטבעיים של רגינה.

אחרי־הצהריים ירד גשם. החלפתי את השמלה ולבשתי את המעיל הדק המיועד לימי־הגשמים של הקיץ. קניתי אותו בחוץ־לארץ והוא היה חדש לגמרי. נסעתי באוטובוס עד לתחנה הסמוכה לרחובם וכשיצאתי ממנו כבר חדל הגשם אך השמיים היו עכורים. הם גרו בבית משותף, בקומה החמישית וללא מעלית. הדרך היתה מייגעת למדי. כשצילצלתי קיבלו אותי שניהם בפניסה בחיוכי מבוכה ואדיבות. היא היתה אפורת־שער גבוהת־קומה והוא נמוך מעט ממנה, בעל שיני־זהב וקרחת בינונית. הכניסוני לחדר־האוכל והראדיו השמיע מוזיקה קלה.

„פרידה הרבתה כל־כך לספר לנו עליך“, אמרה גברת פ. (פרידה זו אחותי). „איך היתה הנסיעה?“

סיפרתי בקצרה על הנסיעה והבעתי את שמחתי על שחורתי סוף־סוף ארצה. אדון פ. הביט בי כל הזמן כאדם המכין הפתעה והחליף רמזים עם אשתו. הם ביקשו ממני ללכת אתם לחדר־השינה. החדר היה אטום וחשוך לגמרי. כשהגענו לפינה ראיתי את הכלבה רובצת על מצעה ולצדה שני גורי־כלבים קטנים. אדון פ. אמר: „רגינה שלנו הוליד לנו שני כלבלבים. את זוכרת את רגינה. הוא היה של אחותך והיא מסרה לנו אותו כשעמדה לעזוב את הארץ. עכשיו הוא הביא לנו שני כלבלבים קטנים וחמודים. הוא הביא שמחה לבית. כל היום אנחנו מתרוצצים סביבם. זה גורם המון עבודה אבל אנחנו מקבלים את זה באהבה. אילו פרידה היתה רואה אותם היא היתה מאושרת. הרי רגינה היה שלה ונולד ממש אצלה בבית.“

„ומי האב?“ שאלתי.

„מה פירוש?״ שאל אדון פ., „הרי אלה הם הכלבלבים של רגינה. תראי כמה הם דומים לו. אותן האזניים השחורות והשערות המתולתלות, ממש שתי טיפות מים״. גברת פ. התכופפה והתחילה ללטף את הקטנים ורגינה השמיעה נהמות של אי־שביעות־רצון. גברת פ. אמרה: „עכשיו נהיינו סבא וסבתא ואנחנו מתחילים להרגיש את עצמנו זקנים נורא. רגינה חלש עדיין. הוא עוד לא התאושש מן המאמץ, ואנחנו עוזרים לו לטפל בקטנים עד שישוב לאיתנו״.

חזרנו לחדר־האוכל. גברת פ. הלכה להכין את הקפה ואני נשארתי עם אדון פ. בחדר. הוא התישב ליד הראדיו ושיפל ברפיו. בשעת שתיית הקפה סיפר לי על מנהג ערבי עתיק לפיו אדם הקונה או מקבל בעל־חיים אהוב מידידו נותן לו את הראשון שבגוריו במתנה. הוא אמר שהם קשרו סרט על רגלו של הגור הבכור של רגינה ומפיון שאחותי אינה בארץ הוא נותן לי במתנה את הכלבלב. גברת פ. אמרה: „תכתבי לפרידה על כך. היא תשמח מאד. אם לא תדעי לטפל בו, נשמח להדריך אותך. באיזה שם את רוצה לקרוא לו?״ אמרתי שבענין השם עוד אשוב. לפי־שעה הייתי במבוכה כי מעולם לא טיפלתי בכלבים ולא היה לי כל יחס לבעלי־חיים. עלה אף בדעתי רעיון שטני, לארוז את הכלב בחבילה ולשלוח אותו אל אחותי לחוץ־לארץ. אחר־כך הגעתי למסקנה שאינני מסכנת כלום והחלטתי לקבל אותו. בראדיו הודיעו את תחזית מזג־האוויר ואדון פ. השתיק את כולנו והתיחד עם המקלט עד סופה של ההודעה.

„מחר יהיה בהיר״, אמר אדון פ. בחיוך, „אף כי אין ליחס חשיבות מוגזמת לתחזיות מזג־האוויר של הראדיו״.

„טמפרטורה כזאת באמצע הקיץ״, אמרה גברת פ. בתמהון, „כבר לא היתה מזה עשרים־חמש שנה. שערי בנפשך, שבע־עשרה מעלות צלזיוס בצל באמצע הקיץ. יש לנו בארומטר בחוץ על המרפסת ואנחנו מודדים בכל יום ומשווים עם הטמפרטורה שבראדיו״.

הם הובילו אותי למרפסת והראו לי את הבארומטר המחובר אל הקיר ולידו על שולחן נמוך מחברת עם יומן־הטמפרטורות שאדון פ. מנהל בקפדנות מזה זמן רב. „זה מעניין״, אמר אדון פ., „להשוות את הטמפרטורות של השנה עם שנים עברו. אנחנו ממעטים מאד לצאת החוצה וכך אנו יודעים את הנעשה בחוץ. הרבה אנשים הולכים ברחוב מבלי לשים לב אף פעם למידת החום. הרי הם כמו עיוורים המגששים באפלה. הודות לאינפורמציה שלנו אנו יכולים לדעת כמעט בדיוק, לפי תהליך פשוט של הסתברות מבוסס על סטטיסטיקה של שנים עברו ועל הטמפרטורה באזורים האקלימיים השכנים, מתי ירד גשם ומתי יהיה חמסין, מתי צריך ללבוש בגד קל ומתי צריך לקחת מטריה״.

חזרנו מן המרפסת לחדר. גברת פ. שאלה אם אני רוצה עוד כוס קפה. אמרתי „תודה״. „תודה כן או תודה לא?״ שאל אדון פ. בהומור. „תודה כן״, אמרתי בחיוך. גברת פ. הלכה למטבח להביא עוד כוס קפה. הם היו חביבים אתי מאד. כשנפרדתי מהם נמצאתי עומדת בחדר־המדרגות וגור־כלבים בזרועותי. בטרם

ימסרוהו בידי נשקו אותו ואמרו לו מילות־חיבה בגרמנית וגברת פ. מחתה דמעה בממחטתה. הבטחתי להם שאטפל בו כראוי לגור של רגינה.
 „הוא לא יבייש את אביו“, אמר אדון פ. „אני מבטיח לך!“
 כשיצאתי את הבנין עמדה ליד השער ילדה קטנה והסתכלה בכלב. „איך קוראים לו?“ שאלה. „עוד אין לו שם“, אמרתי. מדוע הבריות מזדרזים כל־כך לקרוא בשם לכל דבר? כדי להימלט מקיומו? הרי משעה שמצמידים שם לאדם או לחפץ הוא חדל להתקיים. קיים רק השם והמושג שאנחנו מיחסים לו וזה מאפיל על קיומו האמיתי, האלמוני. זכרתי את שירו של פרוור:

“...Est-ce qu'on sait ce que c'est un pinson
 D'ailleurs il ne s'appelle pas réellement comme ça
 C'est l'homme qui a appelé cet oiseau comme ça
 Pinson, Pinson, Pinson.
 Comme c'est curieux avec les noms...”

החלטתי לא לקרוא לכלבלב שלי בשם.

*

חינו עכשיו שניים בבית. הוא היה שקט וחולמני אך מבטו הרטוב הישיר אל עיני וגלגלי. אם הייתי בהפרתו המעומעמת אך צל או ריח מסוים או רעש אפייני, מכל־מקום ידעתי שהמעגל מן ההכרח שייפרץ והזמן יביא עמו גלים חדשים ורוחות חדשות. הייתי יוצאת אתו לרחוב כדי שיעשה את צרכיו וכל האנשים הזרים שרצו מסביבנו היו כאבנים בצד הדרך, כעצים בסתיו. בשבתות היינו מבלים את שעות אחר־הצהריים בגן ציבורי קטן לא רחוק מביתי. הוא היה יושב לידי, רצועתו קשורה אל רגל הספסל, ואני הייתי קוראת בספר או בעתוני השבת. מיעטנו לדבר. הכל היה פשוט ומובן יותר ללא דיבורים והתועלת שבכך היתה כפולה. הוא לא הבין את שפתנו ולא ענה על קריאות הילדים שהיו מתאספים סביבו בגן כי לא הבין את קריאותיהם. הללו היו מתיאשים ממנו ומסתלקים. כך היינו נשארים שנינו לבדנו, שייכים כל אחד לעצמו ולזולתו.

את הזוג פ. לא ראיתי מאז קיבלתי מהם את הכלב. לא סבלתי אותם. ידעתי שהם מתעניינים בהתפתחות הכלב שלי ולכן נמנעתי מלהתקשר אליהם והם גם הם לא צילצלו אלי, לשמחתי. יום אחד עמדתי על כך שהוא גדל. מחוגי השעון נעים באטיות כה רבה עד שאין אנו מסוגלים להבחין בתנועתם. מדי פעם אנו מעיפים מבט ורואים את הדרך אשר עשו בפרק־זמן נתון, אבל אז הזמן הוא כבר נחלת העבר והדרך אחורה חסומה. צא ולמד עד כמה חושינו מוגבלים. מכל סולם־הצלילים האינסופי אנו קולטים רק מיקטע זעיר. משלל הריחות המקיפים אותנו קולטים אנו את אלה המעוררים בנו חוויה אורגאנית, ולעולם לא נדע מה נמצא מעבר לקר־האופק. הכלבים חיים בעולם רחב הרבה יותר. הם שומעים את הדממה, הם מריחים

Am. סא. סא. סא.
790 5158 790

דוד עזרז: רישום

את צעדינו ועיניהם מביטות הישר לתוך עינינו בלי גלות דבר. הפלבים שייכים לגזע אחד, גזע הכלבים. רק אנחנו אין לנו גזע. כל אחד מאתנו הוא גזע לעצמו. ללא המשכיות, ללא עבר, ללא עתיד. הסערה הטילתנו אחד כאן ואחד שם ובטרם נספיק לברר לעצמנו היכן אנו נמצאים ולאן פנינו מועדות כבר עשו מחוגי-השעון את הדרך בלא שנבחין בקיומם. לפיכך כשאדם אומר לך „הודקנתי“ אל תאמין לו. מאז ומתמיד היה זקן או צעיר, בהיר-שער או נמוך-קומה. העבר והעתיד הם רק אשליות שאנו מנסים להיאחז בהן כדי למצוא את משמעותו של ההווה. הצעיר נאחז בתקוות העתיד והזקן נתפס לזכרונות העבר. ואני שצעירה אינני כבר ולוקנה עדיין לא הגעתי, יודעת אני שאין זמן ואין טעם לברר מאיין באתי ולאן פני מועדות. אני צריכה ללכת באשר תשאנה אותי רגלי. אני הולכת עם הכלב פעמיים ביום, בבוקר ובערב, כדי שיעשה את צרכיו, ובשבת אני הולכת אתו לגן ציבורי ואני הולכת תוך כדי ישיבה על הספסל תוך כדי קריאת עתוני השבת. מסתכלת בפלב הקשור לרגלי, אדיש, ללא ענין בעולם הסובב אותו. ללא הכרה כמעט.

בחורף מיעטנו לצאת בגלל הגשמים והכלב החל לגלות סימני עצבנות על ששינינו מן ההרגל. עם ימי האביב הראשונים הזדרזנו והלכנו לגן. עדיין היה קריר ועצי הגן היו לחים. הזוג פ. ודאי היו עסוקים במדידת הטמפרטורות בתקופה חשובה זו של חילוף העונות. אנחנו ישבנו על הספסל שלנו בגן והגן היה מלא אנשים וילדים. הכלב החל להיאבק ברצועה וניסה להשתחרר. הבטתי בו והנחתי לו לעשות כרצונו. הוא נשך את הרצועה בשניו והחל להתפלש במרץ רב בקרקע. רוח סקרנות תקפתני. התרתי את הרצועה מן הספסל ועקבתי אחרי התנהגותו של הכלב. הוא עמד שיפור מחירותו הפתאומית והביט חליפות בי וברצועה המותרת. הוא הפנה את ראשו וריחרח במרץ. החל להתקדם לאט, אחר נשא רגליו ורץ לכיוון הדשא. הלכתי בעקבותיו. הוא חצה את הדשא ונעצר בשדרה, ליד אחד הספסלים. עמדה שם כלבה קטנה מתולתלת-שער מגזע שאינני מכירה. ריחרח בה הכלב שלי ועשה בה מעשה. אני עמדתי במרחק-מה כמאובנת ולא ראיתי דבר. כל הגן על יושביו הפך בעיני קיר לבן. צליל דק מאד, מתדירות שלא שמעתי מעודי, צווח באזני עד-להחריש. פתאום חשתי מכה ברגלי והתעוררתי. היה זה כדור-גומי קטן שזרק ילד לבוש בגדי מלח לחברו ופגע בי. הילד ביקש את סליחתי ונטל את הכדור. הכלב שלי רץ לעברי בעליות ולא הכרתיו. הוא היה חלק מן הנוף שסביבי, הוא רץ וקפץ כמי שהשתחרר מעצמו. הרצועה התנופפה מסביבו ורוח עזה נשבה בעצי הגן. הוא נעמד לידי ואני לא הבטתי בו. לקחתי את הרצועה ויצאנו את הגן. כל הדרך לא הבטתי לעברו כאילו לא היה קיים. לחצתי בידי בחזקה את רצועת-העור וזו הפכה להיות חלק מבשר ידי כאילו זרם דמי בעורקיה.

כשהגענו הביתה הגפתי את החלונות ונסגרתי אתו בחדר. כמה שנאתי אותו, את שנינו. מבטו הלח לא הישיר מעולם אל עיני. הוא חלם את הכלבה הקטנה והמזוהמת בגן הציבורי. אני הייתי בשבילו המצע הרך, המזון היומיומי, חום הבית. עכשיו הבטתי בו היטב-היטב. ככל שהוספתי להביט בו ידעתי שאינו אלא

טעות, אחיזת־עיניים, אבסורד. ידעתי שהוא חלום רע שצריך להקיץ ממנו כדי להירדם מחדש בשלווה אל תוך לילה ללא סיוטים, ארוך, צונן ובודד. לקחתי את המטאטא ותלשתי ממנו את המקל. הבטתי בכלב בכל כוחי. הוא השמיע יללה מבוהלת ונמלט אל קצה החדר. רצתי אחריו, תפסתי את הרצועה ודרכתי ברגלי על הלולאה כדי שלא יוכל לזוז. הבטתי בו במקל וכוח עצום שלא ידעתי מעולם התקומם בכל גופי וזרם עם דמי עד כפות ידי, זו האוחזת וזו החובטת. לא שמעתי את יללות הכלב והצליל הדק הצטווה באזני והחריש הכל. אף אחד לא שלח לי אייל־בסבך כדי להמתיק את המבחן. הרגשתי שכוחותי כלים והולכים. הבטתי בו והוא שכב בלי נוע וכתמי דם עטרו את הרצפה סביבו. בלילה עטפתי אותו בסמרטוט והשלכתיו לתוך פח־אשפה רחוק מביתי. שטפתי את הרצפה וכתמי־הדם נעלמו על־גקלה כי עדיין לא היו יבשים לגמרי. אילו יבשים היו היה הדבר קשה יותר ובכל־זאת היו נעלמים, בניגוד למה שמסופר באגדות ובמחזות הרומנטיים. דם הוא דבר הנשטף בקלות, וכמוֹהו הזכרונות. מאז אני הולכת לבדי אל הגן בימי השבת (מחוץ לעונת־הגשמים), יושבת על ספסל לקרוא את עתוני השבת. אלא שהמאמרים בעתוני השבת משעממים יותר ויותר. לעומת זאת, בעיות הטמפרטורה מעניינות אותי יותר ויותר. שערו בנפשכם, על פי הסטטיסטיקה של מידות־החום ביום מסוים בארבעים השנים האחרונות אפשר לקבוע מראש, כמעט בוודאות, מה תהיה מידת החום היום או מחר, או מתרתיים או ביום מסוים בעתיד. אם תוסיפו לזה את מצב המשקעים באזורים הסמוכים אלינו ואת כיוון הרוחות הנושאות אותם מאיזור לאיזור, התוצאה היא נכונה כמעט תמיד. אין בזה משום התנבאות או ראיית־הנולד אלא פשוט שיטה מדעית.